Ministerul Educaţiei Naţionale
Inspectoratul Şcolar Judeţean Satu Mare

Olimpiada Naţională de Fizică
31 martie – 5 aprilie 2013

Proba teoretică
Subiecte

IX

1. tétel

A. Egy lejtő alján lévő mobilt a lejtő síkjában, a csúcs felé irányított kezdősebességgel ellökünk. A lejtő elég hosszú lévén, a mobil visszatér a lejtő aljába és folytatja mozgását vízszintes síkban egész a megállásig. Feltételezzük, hogy a vízszintes síkon a kezdősebesség nagysága megegyezik a lejtőről való leérkezés sebességének nagyságával. A test és a mozgási sík közötti csúszó súrlódási együttható értéke az egész mozgás során azonos. A mobil sebességét az ellökés pillanatától kezdve a lejtő aljába való visszaérkezésig a mellékelt ábra mutatja.

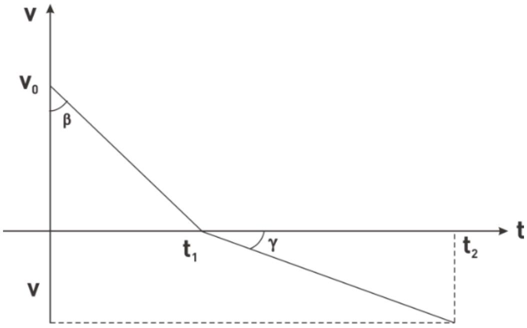

Ismertek: $\text{ctg}\,\beta = \frac{3}{4}g$, $\text{tg}\,\gamma = \frac{1}{4}g$ (ahol $g = 10\ \text{m/s}^2$).

a) Számítsd ki a lejtő α hajlásszögét és a μ súrlódási együttható értékét;

b) Ismerve, hogy $v_0 = 15\,\text{m/s}$, egészítsd ki a grafikont a test végleges megállásáig és számítsd ki a test mozgásának összidejét;

c) Számítsd ki a test által megtett utat az ellökés pillanatától a végleges megállásig.

B. Mozgása során egy test sebessége a mellékelt ábra grafikonja szerint változik, melyben a szakaszok kölcsönösen párhuzamosak egymással. Tételezd fel, hogy $v_0 = 10\ \text{m/s}$ és $t_0 = 1\,\text{s}$.

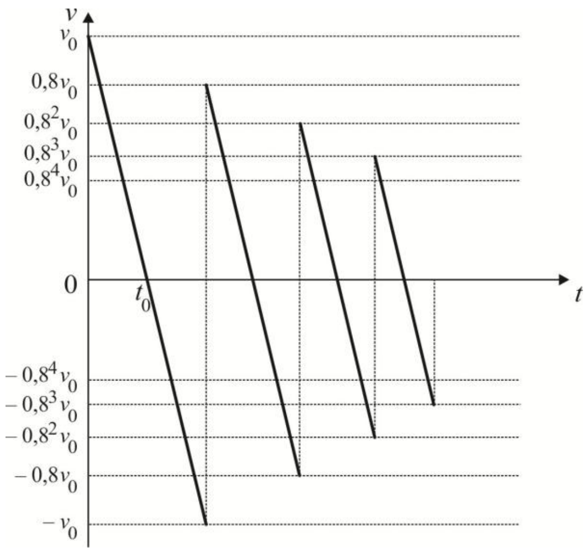

a) Írj le egy test mozgástát, mely kompatibilis ezzel a grafikonnal; indokold a lehetséges okot.

b) Egészítsd ki a grafikont a mozgás 5.-ik szakaszával;

c) Számítsd ki a test végleges megállásáig a t_{total} összmozgásidőt és a d_{total} megtett össztávolságot.

2. tétel

Egy rendszer két téglából $(m_1$ és $m_2)$, egy deszkából (m_3), egy ideális csigából és egy vízszintes síkból áll (a mellékelt ábra). Ismertek: $m_1 = 0,2\ \text{kg}$, $m_2 = 0,8\ \text{kg}$, $m_3 = 3\ \text{kg}$, $g = 10\frac{\text{m}}{\text{s}^2}$; az m_2 tömegű test és az m_3 tömegű deszka közti statikus (nyugalmi) súrlódási együttható értéke $\mu_s = 0,5$, a kinetikus (csúszó) súrlódási együttható pedig $\mu_c = 0,25$; a deszka és az S vízszintes sík közti súrlódás elhanyagolható; az m_1 és m_2 tömegű testek közti szál ideális. Kezdetben a rendszer nyugalomban van, a deszka egy P küszöbnek támaszkodik. A $t = 0$, pillanattól

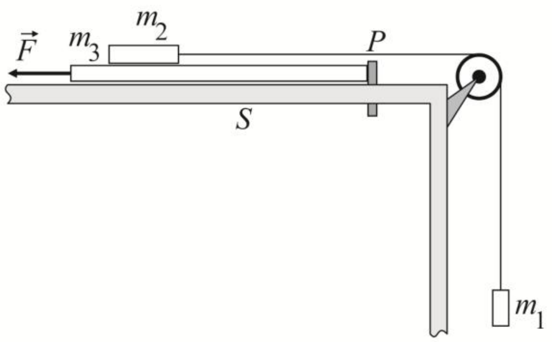

1. Az 1, 2, valamint a 3-as tételeket különböző, titkosított lapra kell megoldani.
2. Egy adott tételen belül a diákok tetszőleges sorrendben oldhatják meg az alpontokat.
3. A munkaidő 3 óra, a tétel kiosztásának pillanatától számítva.
4. A diákok használhatnak nem programozható számológépet.
5. Minden tételt 10-től 1-ig osztályoznak (1 pont hivatalból jár). Az összpontszám a tételek pontszámainak összege.

kezdve a deszkára egy $F = k \cdot t,$ vízszintes erővel hatunk melyben az állandó értéke $k = 4\frac{\text{N}}{\text{s}}$. A deszka és a szál hossza megfelelően nagy. Számítsd ki:

a) a deszka mozgásának megkezdésétől mért Δt_1 időintervallumot, melyben az m_2 tömegű test nyugalomban marad a deszkához képest;

b) a deszka S síkhoz viszonyított sebességét abban a pillanatban amikor az m_2 tömegű test elkezd csúszni a deszkán;

c) a deszka m_2 tömegű testhez viszonyított sebességét $\Delta t_2 = 1,5\,\text{s}$ idő múlva miután az m_2 tömegű test elkezd csúszni a deszkán.

3. tétel

Jancsi egy kör alakú, konvergens, szimmetrikus lencsén néz át. A lencse fókusztávolsága $f = 10$ cm és nyitása r_0. A lencsétől d távolságra egy $r = \frac{1}{2}\,r_0$ sugarú korongot helyez el. Jancsi számára a közelpont távolsága $\delta = 20$ cm.

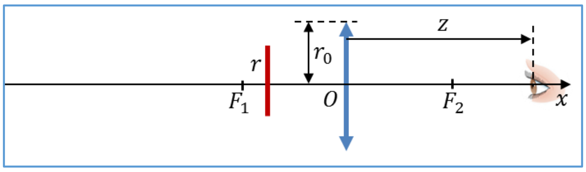

a) Milyen minimális, z távolságra a lencsétől kell nézzen Jancsi, hogy a korong képét teljesen és élesen lássa? Tárgyalás a $d \le f$ függvényében

Születésnapjára Jancsi kap egy második lencsét, ugyanolyan r_0 nyitással, de $f' = kf$ fókusztávolsággal. Felhasználva a két lencsét és egy hengeres csövet melynek belső sugara r_0, Jancsi készít magának egy csillagászati távcsövet, melyet a csillagos ég szemlélésére használ.

b) Milyen minimális L_0 hossza kell legyen a csőnek? Sajátos eset $k = 10$.

c) Mutasd ki, hogy a lineáris nagyítása a távcsőnek nem függ a tárgy helyzetétől és számítsd ki a nagyítás értékét, valamint a távcső szögnagyítását. Sajátos eset $k = 10$.

Egy adott pillanatban Jancsi meglát egy denevért $d = 100\,m$ távolságra a távcsőtől. Beállítja a távcsövet, hogy minél élesebben lássa a denevért.

d) Számítsd ki a távcső szögnagyítását ebben az esetben, feltételezve, hogy $k = 10$.

A távcsövet végtelen megjelenítésre állítva, Jancsi egy adott pillanatban észreveszi, hogy a denevér feléje repül.

e) Számítsd ki a denevér relatív sebességét a távcső által képzett képéhez viszonyítva, ha a denevér egyenesen és egyenletesen mozog Jancsi felé v_0 sebességgel. Tárgyalás a k függvényében.

Jancsi egy átlátszó, n_0 törésmutatójú folyadékkal teljesen kitölti a két lencse közötti teret. Mindkét lencse bikonvex, szimmetrikus és mindkettő ugyanabból az n törésmutatójú átlátszó anyagból készült.

f) Milyen minimális L hossza kell legyen a távcső hengerének ebben az esetben?

A tételek javaslói:
Prof. Seryl Talpalaru – Colegiul Naţional „Emil Racoviţă”, Iaşi
Prof. Dorel Haralamb – Colegiul National „Petru Rareş”, Piatra Neamţ
Prof. Dr. Constantin Corega, – Colegiul Naţional „Emil Racoviţă”, Cluj-Napoca
Fordítótanárok:
Faluvégi Ervin Zoltán – „Silvania” Főgimnázium – Zilah
Kerekes Antal – CCD Satu Mare– Szatmárnémeti

1. Az 1, 2, valamint a 3-as tételeket különböző, titkosított lapra kell megoldani.
2. Egy adott tételen belül a diákok tetszőleges sorrendben oldhatják meg az alpontokat.
3. A munkaidő 3 óra, a tétel kiosztásának pillanatától számítva.
4. A diákok használhatnak nem programozható számológépet.
5. Minden tételt 10-től 1-ig osztályoznak (1 pont hivatalból jár). Az összpontszám a tételek pontszámainak összege.